

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет туризму, бізнесу і психології

Кафедра психології і туризму

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ І ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

для атестації здобувачів вищої освіти
освітньої програми Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Форма здобуття освіти: денна

Вимоги до написання і захисту кваліфікаційної роботи для атестації здобувачів вищої освіти освітньої програми Туристичне обслуговування спеціальності 242 Туризм, ступінь вищої освіти: бакалавр, форма здобуття освіти: денна / Укладачі: В. М. Васильчук, Г. О. Кучерява, М. С. Гедін. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2022. 32 с.

Укладачі: **Васильчук В. М.**, доктор історичних наук, професор кафедри психології і туризму;
Кучерява Г. О., кандидат географічних наук, доцент кафедри психології і туризму;
Гедін М. С., кандидат історичних наук, доцент кафедри психології і туризму.

Рецензенти: **Парубець О. В.**, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету туризму, готельного і ресторанного бізнесу Київського університету туризму, економіки і права;
Кучай О. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри психології і туризму Київського національного лінгвістичного університету.

Схвалено на засіданні кафедри психології і туризму

Протокол № 4 від «25» жовтня 2021 року

В. о. завідувача кафедри психології і туризму

доц. Н. О. Кучеровська

«25» жовтня 2021 року

Схвалено на засіданні вченої ради факультету туризму, бізнесу і психології

Протокол № 3 від «22» листопада 2021 року

Голова вченої ради факультету туризму, бізнесу і психології

доц. Н. С. Жданова

«22» листопада 2021 року

Затверджено на засіданні вченої ради Київського національного лінгвістичного університету «9» грудня 2021 року, протокол № 8

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	5
2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ І ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	9
3. КЕРІВНИЦТВО ПІДГОТОВКОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	10
4. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	11
5. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	15
6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	20
Додаток А.....	25
Додаток Б.....	26
Додаток В.....	27
Додаток Г.....	30

ВСТУП

Вимоги до написання та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра складено відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньої програми Туристичне обслуговування для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 242 Туризм.

Написання і захист кваліфікаційної роботи є формою атестації здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр, спрямованою на встановлення відповідності засвоєних рівня й обсягу знань, умінь та інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньої програми Туристичне обслуговування.

Кваліфікаційна робота – це самостійне теоретико-прикладне наукове дослідження здобувача вищої освіти, що передбачає розв'язання складного спеціалізованого завдання або практичної проблеми в сфері туризму та рекреації.

Написання кваліфікаційної роботи передбачає збір, систематизацію та самостійний аналіз здобувачами вищої освіти інформації про особливості розвитку туризму в різних країнах та регіонах світу, специфіку організації туристичної діяльності тощо. Виконання кваліфікаційної роботи сприяє закріпленню теоретичних знань та удосконаленню практичних умінь і навичок вирішення конкретних проблем у сфері туризму та туристичного обслуговування, свідчить про вміння автора працювати з літературними та іншими джерелами інформації, аналізувати й узагальнювати фактичний матеріал, робити висновки, використовуючи теоретичні знання і практичні вміння та навички, набуті під час навчання.

Вимоги до написання та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра покликані надати допомогу здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти при написанні і захисті кваліфікаційних робіт. Вони формулюють єдині вимоги до вибору теми, послідовності етапів виконання кваліфікаційної роботи, змісту окремих розділів, оформлення роботи, визначають порядок її захисту і критерії оцінювання.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота є результатом самостійної науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти і виступає свідченням сформованості інтегральної, загальних і фахових компетентностей. Її написання передбачає поглиблене вивчення теоретичного матеріалу, застосування сучасних методів дослідження для розв'язання конкретного наукового завдання, формулювання висновків та пропозицій стосовно виявлених проблем.

Метою написання та захисту кваліфікаційної роботи є систематизація та закріплення одержаних у процесі навчання теоретичних знань шляхом розв'язання актуальної проблеми у галузі туризму, їхнє застосування для вирішення конкретного наукового завдання, а також удосконалення практичних умінь та навичок проводити самостійні дослідження відповідно до конкретної теми роботи.

Завдання написання кваліфікаційної роботи:

- обґрунтування актуальності обраної теми кваліфікаційної роботи, формулювання конкретної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі;
- опрацювання та аналіз законодавчої бази України, нормативно-правових документів, літературних та інших джерел, систематизація і поглиблення теоретичних знань з досліджуваної проблеми;
- збір статистичних даних та інформаційних матеріалів за обраною темою дослідження;
- комплексний аналіз об'єкту дослідження;
- формулювання рекомендацій, пропозицій і висновків за результатами проведеного дослідження.

Написання та захист кваліфікаційної роботи сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

інтегральної компетентності:

- здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;

загальних компетентностей:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;

- здатність планувати та управляти часом;
- здатність зосереджуватися на результаті при виконанні завдань;
- здатність використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та виражати власну думку в усній та письмовій формах.

фахових компетентностей:

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
- здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
- розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
- розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
- здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
- здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
- здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
- здатність аналізувати місце України у загальноєвропейському та світовому цивілізаційному процесі та туристичному просторі;
- здатність організовувати туристично-краєзнавчу діяльність з урахуванням історико-географічних особливостей туристичних дестинацій.

Враховуючи, що робота бакалавра, з одного боку, має навчальний характер, а з іншого – є кваліфікаційною та містить елементи наукового дослідження, до неї пред'являються наступні **загальні вимоги**:

- кваліфікаційна робота повинна ґрунтуватися на проблемній тематиці, відображати систему теоретичних і практичних знань, отриманих здобувачем під час навчання;
- робота повинна демонструвати знання нормативно-правових документів у сфері туризму, матеріалів періодичних видань за темою роботи. Обов'язковим є використання різних методів дослідження;
- теоретико-методичні питання, розглянуті в роботі, повинні бути тісно пов'язаними з її аналітичною частиною; в аналітичній (практичній) частині роботи повинен бути представлений аналіз фактичного матеріалу та статистичних даних за досліджуваною темою. Ця частина роботи повинна містити таблиці, графіки, діаграми, картосхеми, які розкривають позитивні та негативні сторони досліджуваної сфери;
- пропозиції, рекомендації та висновки повинні бути аргументованими, науково обґрунтованими та мати наукову та практичну цінність;
- робота повинна бути виконана у науковому стилі мовлення, оформлена відповідно до вимог;

- апробація результатів дослідження, проведеного в рамках кваліфікаційної роботи, здійснюється шляхом опублікування окремих її положень у наукових та навчально-наукових виданнях, оприлюднення на науково-практичних конференціях, впровадження розроблених рекомендацій в практичну діяльність тощо. Апробація результатів дослідження є бажаною, але не обов'язковою.

Програмні результати навчання, які перевіряються у ході написання та захисту кваліфікаційної роботи:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;
- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;
- знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;
- пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;
- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;
- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;
- володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;
- проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань;
- діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості;
- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;
- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;
- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання;
- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміти їх презентувати;
- використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та передавати власну думку в усній та письмовій формах;
- використовувати набуті знання для аналізу місця України у світовому та загальноєвропейському туристичному просторі;
- розробляти та застосовувати заходи, спрямовані на підвищення якості туристичного обслуговування.;
- аналізувати особливості туристичних дестинацій та організовувати туристично-краєзнавчу діяльність.

Кваліфікаційна робота **не повинна містити ознак академічного плагіату або компіляції**.

Плагіатом вважається: дослівне відтворення тексту, зокрема шляхом перекладу, з книг, статей, інтернет-ресурсів чи інших джерел без належного оформлення цитування; парафраза – переказ своїми словами тексту іншого автора, суть якого полягає в заміні слів і знаків без посилання на джерело; компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання з різних джерел без унесення в нього змін і посилань на авторів; унесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, заміна порядку слів в них тощо) без належного цитування.

Всі кваліфікаційні роботи бакалаврів **обов'язково** перевіряються на академічний плагіат за допомогою інформаційної системи Unicheck. Рівень оригінальності кваліфікаційних робіт, необхідний для допуску цих робіт до захисту, має бути **не менше 40%**.

Кожна робота перевіряється на академічний плагіат **лише один раз у встановлені строки**. Здобувачі повинні подати остаточний текст кваліфікаційної роботи у паперовому та електронному виді та заяву, що засвідчує дозвіл на проведення перевірки роботи. У разі неподання одного з цих трьох документів у встановлені терміни здобувач рішенням кафедри не допускається до захисту кваліфікаційної роботи.

Результатом перевірки кваліфікаційної роботи на академічний плагіат є згенерований комп'ютерним програмним засобом звіт про оригінальність роботи, на підставі чого спеціальна комісія кафедри готує Довідку про результати перевірки на оригінальність тексту кваліфікаційної роботи в інформаційній системі Unicheck.

У разі, якщо рівень оригінальності кваліфікаційної роботи становить **менше 40%**, така робота рішенням кафедри **не допускається до захисту** в екзаменаційній комісії з атестації здобувачів вищої освіти. Не пізніше наступного робочого дня після перевірки науковий керівник повідомляє про це здобувача, а завідувач кафедри інформує про факт порушення академічної доброчесності декана факультету. На підставі рішення кафедри декан факультету подає ректорові письмове подання про відрахування такого здобувача вищої освіти з Університету за невиконання індивідуального навчального плану.

Здобувач вищої освіти, щодо якого ухвалено рішення про встановлення факту порушення академічної доброчесності, має право його оскаржити протягом трьох календарних днів з дня встановлення факту порушення в Апеляційній комісії факультету.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ І ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Підготовка і захист кваліфікаційної роботи складається з послідовних етапів.

1 етап – вибір теми кваліфікаційної роботи з урахуванням наукових інтересів та майбутньої професійної діяльності. Обрана тема роботи має бути в установленому порядку зареєстрована на кафедрі та затверджена наказом по Київському національному лінгвістичному університету.

Тематика кваліфікаційних робіт бакалаврів розробляється і затверджується кафедрою та пропонується здобувачам. За наявності мотивованого побажання здобувач може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Зміна формулювання теми або її заміна іншою після затвердження може бути здійснена тільки за клопотанням наукового керівника і здобувача з вказівкою об'єктивних причин. Будь-яка зміна теми кваліфікаційної роботи повинна бути затверджена наказом по Київському національному лінгвістичному університету. В іншому випадку робота не допускається до захисту.

2 етап – складання та затвердження завдання на кваліфікаційну роботу, попередній пошук і вивчення інформаційних та літературних джерел;

3 етап – аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів, інших інформаційних джерел, статистичних даних тощо за темою кваліфікаційної роботи.

4 етап – систематизація та узагальнення отриманих результатів, формулювання обґрунтованих та логічно послідовних висновків.

5 етап – оформлення кваліфікаційної роботи відповідно до вимог, що пред'являються до неї.

6 етап – підготовка до захисту кваліфікаційної роботи, її попередній захист, рецензування.

Після представлення кваліфікаційної роботи проводиться її **попередній захист** на засіданні кафедри, який передбачає висвітлення здобувачами основних положень роботи у формі доповіді, покликаної розкрити суть, теоретичне і практичне значення проведеного дослідження.

У структурному плані у доповіді слід виділити три основні частини:

- розкриття актуальності теми роботи та висвітлення основних елементів Вступу (мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, методи дослідження, практична значущість роботи);
- характеристика загальної структури роботи, короткий опис кожного з розділів, рекомендації, що пропонуються здобувачем для вирішення поставлених завдань;
- висвітлення висновків кваліфікаційної роботи, які повинні чітко відповідати меті та поставленим завданням.

Дана структура доповіді рекомендується і для основного захисту кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти.

За результатами попереднього захисту кафедра приймає рішення про допуск або недопуск здобувача вищої освіти до захисту кваліфікаційної роботи.

Завершальний етап – захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти. Захист проводиться у порядку і в терміни, затверджені ректором Київського національного лінгвістичного університету. Допуск до захисту здійснюється наказом по університету на підставі рішення кафедри. Тема кваліфікаційної роботи та оцінка, отримана здобувачем вищої освіти за результатами її захисту, заносяться в залікову книжку, а потім у додаток до диплома.

3. КЕРІВНИЦТВО ПІДГОТОВКОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

На період підготовки кваліфікаційної роботи *кафедра призначає наукового керівника кваліфікаційної роботи* із числа професорів, доцентів та найбільш кваліфікованих і досвідчених викладачів. Керівник кваліфікаційної роботи здійснює постійний контроль за роботою здобувача з підготовки кваліфікаційної роботи, а також за дотриманням графіку її написання.

До *основних функцій наукового керівника кваліфікаційної роботи* належать:

- консультування здобувача з питань вибору теми роботи, розробки її плану, підбору літературних джерел, науково-методичної та спеціальної інформації, вибору методів дослідження, розкриття змісту роботи і підготовки окремих розділів, підготовки роботи до захисту;
- систематичний контроль за ходом написання кваліфікаційної роботи;
- консультування з приводу оформлення і презентації роботи;
- оцінка якості виконання кваліфікаційної роботи відповідно до встановлених вимог з наданням письмового відгуку на неї;
- інформування кафедри про хід виконання здобувачем кваліфікаційної роботи і випадки недотримання графіка підготовки окремих розділів та роботи в цілому;
- участь у обговоренні кафедрою будь-яких питань щодо підготовки кваліфікаційних робіт і результатів їх захисту;
- участь у роботі комісії з попереднього захисту робіт.

Здобувачу необхідно періодично інформувати керівника кваліфікаційної роботи про хід її підготовки, консультуватися з проблемних питань, що виникли, обов'язково доводити до відома керівника про можливі відхилення від затвердженого графіка виконання роботи.

Здобувачу варто мати на увазі, що *науковий керівник не є ні співавтором, ні редактором кваліфікаційної роботи*, і тому не повинен виправляти всі наявні у кваліфікаційній роботі теоретичні, методичні, стилістичні та інші помилки. У ході виконання роботи керівник консультує здобувача, вказує на недоліки в аргументації, структурі і стилі викладення матеріалу, радить, як їх краще усунути. Здобувач повинен творчо сприймати рекомендації і зауваження керівника. За

своїм розсудом він може врахувати їх або відхилити, оскільки *відповідальність за виконану роботу, достовірність використаних літературних джерел і статистичних даних, якість оформлення кваліфікаційної роботи повністю лежить на здобувачеві.*

Після одержання остаточного варіанта науковий керівник кваліфікаційної роботи готує письмовий відгук, у якому всебічно характеризує якість кваліфікаційної роботи, відзначає позитивні сторони, особливу увагу звертає на відзначені раніше недоліки, не усунуті студентом-випускником, мотивує можливість або недоцільність допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

4. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

✓ Загальні вимоги до структури і тексту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота виконується у вигляді спеціально підготовленого рукопису у твердій палітурці, який містить результати оригінального теоретико-прикладного дослідження, що характеризується певною логікою побудови, послідовністю і завершеністю.

Структура кваліфікаційної роботи має містити такі елементи у вказаній послідовності:

- титульний аркуш кваліфікаційної роботи;
- зміст;
- вступ;
- основна частина, що складається з трьох-чотирьох розділів, кожний з яких, у свою чергу, може вміщувати два-три підрозділи;
- висновки;
- резюме (українською та англійською мовами);
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Загальні вимоги і рекомендації щодо тексту кваліфікаційної роботи:

1. Виклад і структура роботи повинні бути підпорядковані єдиній логіці реалізації мети і завдань, сформульованих у Вступі. У тексті не повинно бути нічого зайвого, що виходить за межі теми і задач роботи.

2. Матеріал повинен викладатись логічно, послідовно, аргументовано.

3. Особлива увага має приділятися стилю викладення матеріалу. При цитуванні в обов'язковому порядку необхідно посилатися на джерело. Використовування прямих цитат в роботі повинне бути помірним і обґрунтованим, оскільки надлишок прямих цитат в тексті справляє враження несамостійності автора. Доцільно чергувати пряме і непряме цитування. У деяких випадках можна обмежитися узагальненою згадкою в тексті про ту або іншу концепцію або теорію, з використанням посилання на відповідне джерело.

4. Необхідно дотримуватися культури викладу та наукового стилю мовлення, використовувати лексику і обороти, прийнятні для наукових текстів. Викладати матеріал в роботі рекомендується від першої особи, в множині (напр., «ми вважаємо...»), «на нашу думку...», «ми підтримуємо...») або ж у безособовій

формі (напр., «можна погодитися ...», «варто використати концепцію ...»).

5. Слід уникати авторської індивідуальної манери та емоційно-експресивної лексики і не використовувати загальні слова, бездоказові твердження, тавтології, двозначний виклад матеріалу.

✓ **Титульний аркуш кваліфікаційної роботи**

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи (додаток А) має містити таку інформацію:

- найменування вищого навчального закладу, кафедри;
- тему кваліфікаційної роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача, номер навчальної групи, факультет;
- назву освітньої програми, код та назву спеціальності;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- прізвище, ім'я, по батькові завідувача кафедри, його підпис з позначкою про допуск до захисту;
- місто, рік виконання.

✓ **Зміст кваліфікаційної роботи**

Зміст кваліфікаційної роботи подають на початку роботи. Він містить найменування усіх розділів, підрозділів і частин роботи, зокрема, вступу, висновків, резюме, списку використаних джерел, додатків. На сторінці зі змістом навпроти кожної складової кваліфікаційної роботи проставляються номери сторінок, які вказують на початок викладення матеріалу (Додаток Б).

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відображати суть поставленої проблеми та логіку дослідження. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими, тісно пов'язаними з назвою кваліфікаційної роботи, але не повторювати її.

✓ **Вступ**

У Вступі має бути подана загальна характеристика кваліфікаційної роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми – обґрунтування важливості обраної теми в сфері туризму і рекреації, розкриття її теоретичного і практичного значення.

Постановка проблеми та ступінь розробленості теми в туризмознавчій літературі, у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Необхідно навести короткий перелік науковців (із посиланнями на їх роботи – позиції у списку використаних джерел), які займалися визначеною тематикою.

Мета та завдання дослідження. Мета формулюється відповідно до теми роботи та визначає наскрізну її ідею. Мета повинна вказувати на кінцевий результат дослідження – «виявити», «дослідити», «обґрунтувати», «запропонувати». Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання дослідження конкретизують його мету, обумовлюють його етапи та розкривають зміст. Для кожного розділу варто сформулювати 1 – 2 завдання, які визначатимуть основний зміст підрозділів.

У Вступі слід визначити *об'єкт і предмет дослідження*. Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію. Предмет дослідження – окремі складові, деякі аспекти об'єкту дослідження. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження. У вступі подають перелік використаних методів дослідження (загальнонаукових, конкретно наукових та спеціальних) із конкретизацією, що саме зроблено за допомогою того чи іншого методу.

Інформаційна основа дослідження. Це вихідні матеріали (літературні джерела та джерела статистичних даних, нормативно-правові документи, матеріали звітів туристичних організацій тощо), а також інформаційні технології, які були використані під час написання роботи.

Ступінь вирішення проблеми в дослідженні та практичне значення одержаних результатів. Автор стисло описує ступінь вирішення проблеми та свій внесок у її дослідження. Наводить відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. При наявності оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи, надається інформація про наукові та науково-практичні конференції, семінари, наради, у яких брав участь автор, а також зазначається наявність публікацій у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, семінарів та ін.

Завершується Вступ вказівкою *обсягу і структури кваліфікаційної роботи*. Слід зазначити, з яких частин складається робота, кількість її сторінок, у тому числі основного тексту (без бібліографічного списку і додатків) та кількість джерел, використаних в роботі. Обсяг Вступу – 2-3 сторінки.

✓ Основна частина

До структури кваліфікаційної роботи пред'являється вимога логічної узгодженості та субординації теми всієї роботи і назв розділів і підрозділів. Так, тема роботи у цілому повинна бути у змістовному відношенні ширше за кожний з розділів, а найменування кожного розділу – ширше за кожний із його підрозділів. Назви розділів не повинні дублювати назву роботи, а назви підрозділів – назви розділів.

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів. Їх кількість визначається залежно від теми і питань, які висвітлюватимуться (як правило, не менше двох і не більше п'яти). **Кожен розділ необхідно починати з нової сторінки з вказівкою номеру і назви.**

Розділи поділяються на підрозділи. Якщо розділ висвітлює окреме, самостійне питання теми, спрямоване на вирішення конкретного завдання, то підрозділ – це частина цього питання. Підрозділи нумеруються окремо в кожному розділі і **розташовуються підряд по тексту з вказівкою номера підрозділу і заголовка.**

Перший розділ – теоретичний. У цьому розділі розглядаються теоретичні аспекти досліджуваної проблеми, розкривається понятійно-термінологічний

апарат дослідження, надається аналітичний огляд літературних джерел із предмета дослідження, огляд нормативно-правових документів, які регулюють відносини між суб'єктами туристичної сфери. Важливим є посилання на національні та міжнародні правові документи в галузі туризму.

Викладення теоретичного розділу має спиратися на власну позицію автора щодо предмету дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних прикладних досліджень.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 30% від загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Другий розділ – аналітичний, як правило складається з 2 – 3 підрозділів та містить аналіз досліджуваного об'єкту, історичні аспекти його виникнення та розвитку, соціально-економічні передумови та фактори його функціонування тощо. У цьому розділі варто викласти результати опрацювання статистичних даних, які відображають головні тенденції функціонування суб'єктів туристичної діяльності у рамках предметної області дослідження. Також розглядається класифікація, структура явищ, об'єктів, дається їх порівняльна характеристика тощо. Основний текст розділу повинен супроводжуватися таблицями, графіками, діаграмами, картосхемами, їх аналізом та висновками. Обсяг другого розділу – 30-35% загального обсягу роботи.

Третій розділ – проблемно-рекомендаційний. У цьому розділі на основі теоретичних та методичних положень, викладених у першому розділі, а також з урахуванням результатів проведеного аналізу, представленого у другому розділі, наводяться проблеми розвитку та функціонування досліджуваного об'єкту та обґрунтовуються рекомендації і пропозиції щодо їх вирішення. Обсяг третього розділу – 30-35% загального обсягу роботи.

У завершенні кожного підрозділу необхідно підвести підсумок викладеного матеріалу, сформулювати коротко висновки, вказати невирішені питання, спірні проблеми, на вирішення яких спрямовані подальші частини роботи.

✓ **Висновки**

У кінці роботи необхідно підвести підсумок проведеного дослідження, описати його результати. Спочатку потрібно надати коротку оцінку стану вирішення проблеми, а потім сформулювати висновки з усіх розглянутих питань, що базуються на матеріалах основної частини роботи.

Рекомендується викладати висновки у формі тез, формулювання яких повинно бути чітким і коротким. **Висновки мають відповідати поставленим у роботі завданням**, що дозволить визначити ступінь досягнення здобувачем мети дослідження. У висновках не допускається цитування та повторення основного тексту роботи.

Загальний обсяг висновків не повинен перевищувати 3 – 4 сторінки.

✓ **Резюме / Resume**

Резюме – це стислий виклад змісту кваліфікаційної роботи. Текст резюме виконується двома мовами – українською та англійською, і повинен бути ідентичним. У резюме потрібно обов'язково включити назву кваліфікаційної роботи, а також зазначити мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, основні результати та висновки виконаної роботи, а також ключові слова. Обсяг резюме – до 2 сторінок.

✓ Список використаних джерел

Бібліографія, або список використаних джерел, є обов'язковою частиною кваліфікаційної роботи. До нього включають нормативні джерела (вітчизняні, зарубіжні, міжнародні документи), історичні матеріали, спеціальну літературу, матеріали періодичних видань, статистичні звіти щодо туристичної проблематики, матеріали, зібрані під час проходження виробничої практики з туристичного обслуговування, Інтернет-ресурси тощо.

Список використаних джерел слід розміщувати **в алфавітному порядку** прізвищ перших авторів чи заголовків. Спочатку розташовують джерела кирилицею, потім латиницею, за ними – Інтернет-ресурси (офіційні сайти організацій, об'єднань тощо). **До списку використаних джерел включають тільки ті джерела, які використовувались у роботі.** Не допускаються посилання на джерела, що не мають наукової цінності, на сторінки Вікіпедії та схожі ресурси, у яких відсутній процес наукового рецензування, на сайти рефератів, курсових і дипломних робіт та інші накопичувачі документів, що не мають наукової цінності.

Кількість використаних джерел обумовлюється характером і завданнями дослідження. Бібліографічний список повинен включати не менш, як 40 джерел переважно останніх років. Обов'язковим є використання літератури іноземними мовами.

Приклади оформлення списку використаних джерел представлені у додатку В.

✓ Додатки

Додаток є допоміжною частиною кваліфікаційної роботи. У додатки можуть бути включені матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладання або форму подання не можуть бути внесені до основної частини роботи.

У якості додатків до роботи можуть бути залучені різні матеріали, зокрема частини нормативно-правових документів, зведені таблиці визначень понять та термінів, таблиці статистичних даних, графіки, діаграми, картографічні матеріали, різноманітний ілюстративний матеріал, наприклад фотозображення туристичних об'єктів тощо.

Додатки мають розміщуватися у порядку посилання на них в тексті роботи. Обсяг додатків не повинен перевищувати обсяг самої роботи.

6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

✓ Загальні вимоги

Робота оформлюється на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) машинописним способом (за допомогою комп'ютерної техніки).

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи повинен складати **60 – 70** друкованих сторінок, включаючи титульний аркуш, зміст, Вступ та Висновки. Список використаних джерел, резюме та додатки не включається до основного тексту кваліфікаційної роботи.

Шрифт – *Times New Roman*, розмір – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5 (з розрахунку не більше 30 рядків на сторінці), вирівнювання тексту в абзаці – за шириною.

Текст розміщується на сторінці, залишаючи поля таких розмірів: верхнє, нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 15 мм, лїве – не менше 25 мм. Абзацний вїдступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорївнювати п'яти знакам (1,25).

Пїд час виконання роботи необхідно дотримуватись рївномїрної щїльностї, контрастностї й чїткостї шрифту.

Структурнї елементи «ЗМїСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки структурних елементїв.

Заголовки *структурних елементїв і роздїлїв* квалїфїкацїйної роботи слїд розташовувати посерединї рядка і друкувати великими лїтерами напївжирним шрифтом без крапки в кїнцї, не пїдкреслюючи.

Заголовки *пїдроздїлїв* слїд починати з абзацного вїдступу і друкувати маленькими лїтерами, крім першої великої, напївжирним шрифтом, не пїдкреслюючи. Крапку наприкїнцї заголовка не ставлять.

Заголовки *пунктїв* друкують маленькими лїтерами (крїм першої великої) з абзацного вїдступу в розрядцї у пїдбїр до тексту. У кїнцї заголовка пункту, надрукованого в пїдбїр до тексту, ставиться крапка.

Вїдстань мїж найменуванням першого роздїлу та пїдроздїлу, мїж пїдроздїлом та текстом складає 1 абзацний вїдступ (приблизно 15 мм).

Якщо заголовок складається з двох і бїльше речень, їх роздїляють крапкою. Перенесення слїв у заголовку роздїлу не допускається.

Не допускається розміщувати назву роздїлу, пїдроздїлу і пункту в нижнїй частинї сторїнки, якщо пїсля неї розміщено тїльки один рядок тексту.

Наприклад:

РОЗДІЛ 2

ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

2. 1. Природно-географїчні туристсько-рекреацїйнї ресурси

Велика Британїя разом з безлїччю дрїбних островїв утворює архїпелаг з рїзноманїтним ландшафтом і природою. Останнє є наслїдком того, що Британські острови колись були частиною Європи, але були вїдрїзанї вїд материка пїсля затоплення низинних земель.....

✓ Нумерацїя сторїнок

Сторїнки квалїфїкацїйної роботи нумерують арабськими цифрами за наскрїзною нумерацїєю впродовж усього тексту. Номер сторїнки проставляють у правому верхньому кутї сторїнки без крапки у кїнцї.

Титульнїй аркуш включають до загальної нумерацїї сторїнок роботи, але номер сторїнки не проставляють. Ілюстрацїї й таблицї, розміщенї на окремих сторїнках, включають до загальної нумерацїї сторїнок роботи.

✓ Нумерація розділів та підрозділів

Розділи, підрозділи і пункти кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Такі структурні частини роботи як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ не мають порядкового номера.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Потім із нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Крапки після номера розділу (наприклад, РОЗДІЛ 1) і після назви розділу не ставлять.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку не ставлять, наприклад: 1.1.1, 1.1.2 і т.д.

Кожний розділ повинен починатися з нової сторінки. Підрозділи і пункти – продовжуються на тій же сторінці, де завершився текст попереднього підрозділу або пункту, відділяючись від нього одним пустим рядком.

✓ Ілюстрації

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Рисунок слід розміщувати таким чином, щоб їх можна було розглядати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. На всі ілюстрації мають бути зроблені посилання у тексті кваліфікаційної роботи. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують по центру під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані.

Ілюстрація позначається словом «Рис. _____», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною порядковою нумерацією у межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Наприклад, рис. 2.3., де 2 – номер розділу, 3 – порядковий номер рисунку в межах другого розділу. Між номером ілюстрації і її назвою ставиться крапка.

Приклади оформлення ілюстрацій наведені у додатку Г.

✓ Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи.

Таблицю слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною порядковою нумерацією у межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею по центру. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Слово «Таблиця ____» вказують один раз справа курсивом над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження табл. ____» з зазначенням номера таблиці. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номеру таблиці, наприклад *Таблиця 2.3* – третя таблиця другого розділу. Крапка вкінці не ставиться.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Приклади оформлення таблиць наведені у додатку Г.

✓ **Переліки**

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині підрозділів. Перед переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації).

Наприклад:

Еколого-географічні фактори, що впливають на розвиток туризму в країні:

- географічне положення;
- характер рельєфу;
- погодно-кліматичні умови;
- наявність водних об'єктів, привабливих для туристів;
- різноманітність флори та фауни;
- рівень забрудненості довкілля.

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

✓ **Загальні правила цитування та посилання на використані джерела**

Під час написання кваліфікаційної роботи здобувач повинен посилатися на авторів і джерела, з яких наводяться матеріали, або звідки взято ідеї, висновки, методики. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається

трьома крапками;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання у тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у роботах [1 – 7] ...». Якщо посилання робиться на конкретне джерело, у квадратних дужках вказується номер джерела у списку використаних джерел та сторінку, на якій розташована цитата або висловлена думка на яку здійснюється посилання, наприклад [22, с. 45].

При згадуванні в тексті прізвищ (учених-дослідників, практиків) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (О. Є. Кузьмін, а не Кузьмін О.Є.), за винятком, коли з прізвища починається речення. Тоді спочатку вказується прізвище, а потім ініціали. Якщо необхідно послатися на думку зарубіжного фахівця, то прізвище необхідно подати в українській транслітерації (М.Мескон, а не М. Mescon, Ф. Хедоурі, а не F. Khedouri тощо).

При посиланнях на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, додатки зазначають їх номери. При посиланнях слід писати: «... у розділі 2 ...», « дивись 2.1...», «... на рис. 1.3. ...», «... у таблиці 3.1. ...», «... у Додатку А...».

✓ **Список використаних джерел**

Список використаних джерел оформляється згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

Перелік використаних джерел рекомендується складати за абеткою.

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожний документ нумерується окремо. Роботи одного автора розміщуються відповідно до алфавіту назв або хронології написання праць.

Зразок оформлення списку використаних джерел наведено у Додатку В.

✓ **Додатки**

Додатки слід оформлювати як продовження кваліфікаційної роботи на її наступних сторінках, **розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи.**

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки напівжирним шрифтом. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої напівжирним шрифтом повинно бути надруковано слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Один додаток позначається як Додаток А.

Додатки повинні мати спільну з попередніми частинами роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Ілюстрації, таблиці, формули і рівняння, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах одного додатка, наприклад, рис. Б. 2. – другий рисунок додатка Б.; таблиця А. 1 – перша таблиця додатка А; формула (В.3) – третя формула додатку В. Приклади оформлення наведені у додатку Д.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рис. А.1, таблиця А.1, формула А.1.

7. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

До захисту допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Не пізніше ніж за два тижні до початку атестації здобувачів вищої освіти завідувач кафедри подає деканові пакет документів до захисту кваліфікаційної роботи кожним здобувачем, що містить:

- письмове подання голові екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти щодо захисту кваліфікаційної роботи;
- кваліфікаційну роботу здобувача із записом висновку завідувача кафедри про допуск студента до захисту (один примірник);
- довідку про результати перевірки на оригінальність тексту кваліфікаційної роботи в інформаційній системі Unicheck;
- висновок наукового керівника кваліфікаційної роботи (відгук);
- письмову рецензію на кваліфікаційну роботу;
- довідки чи акти про впровадження наукових досліджень, листи-замовлення підприємств на виконання кваліфікаційної роботи (за наявності);
- засвідчені в установленому порядку копії публікацій (за наявності) здобувача;
- можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність здобувача-випускника, наукову та практичну цінність виконаної ним / нею кваліфікаційної роботи.

Рецензент на кваліфікаційну роботу призначається на засіданні кафедри з числа викладачів кафедри.

Рецензія, як правило, містить характеристику актуальності теми, обґрунтованості її вибору, правильності побудови структури роботи, ступеню розкриття теми. Зазначаються переваги та недоліки роботи. Проводиться аналіз переконливості та обґрунтованості висновків і пропозицій, представлених у роботі. Звертається увага на якість оформлення, стиль викладення матеріалу.

У рецензії має бути виставлена рекомендована оцінка за прийнятою 100-бальною системою – максимум 70 балів (згідно з критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи).

Кафедра за актом передає бібліотеці електронний варіант кваліфікаційної роботи для внесення бібліотекою цієї роботи до репозитарію Університету. Роботи мають бути внесені до репозитарію до початку атестації здобувачів вищої освіти.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на засіданні екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти у порядку усного виступу здобувача, його відповіді на поставлені питання і оцінки кваліфікаційної роботи.

Процедура засідання екзаменаційної комісії під час захисту кваліфікаційної роботи бакалавра передбачає:

- оголошення головою ЕК прізвища, імені та по батькові здобувача, теми його кваліфікаційної роботи;
- оголошення головою ЕК результатів перевірки на оригінальність тексту кваліфікаційної роботи в інформаційній системі Unichesk;
- оголошення головою ЕК здобутків випускника (наукових, творчих, рекомендації випускової кафедри);
- виступ студента в довільній формі про зміст роботи, її актуальність і новизну, основні наукові висновки, отримані результати. При цьому обов'язково мають використовуватися різні форми візуалізації виступу, зокрема використання мультимедійних засобів та ін.;
- відповіді на запитання голови і членів екзаменаційної комісії та присутніх на засіданні ЕК;
- оголошення головою ЕК висновку наукового керівника чи виступ наукового керівника зі стислою характеристикою роботи здобувача-випускника в процесі підготовки кваліфікаційної роботи;
- оголошення головою екзаменаційної комісії рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді студента на зауваження рецензента кваліфікаційної роботи, голови, членів ЕК, присутніх на засіданні екзаменаційної комісії;
- оголошення голови екзаменаційної комісії про закінчення захисту.

В умовах карантину та дистанційного навчання процедура приймання і захисту кваліфікаційних робіт проводиться в онлайн режимі з використанням ІТ-технологій (платформи Microsoft Teams).

Здобувачі вищої освіти у строки, визначені кафедрою, але не пізніше, ніж за два тижні до початку роботи екзаменаційної комісії, подають секретарю екзаменаційної комісії кваліфікаційну роботу та пакет супровідної документації (відгук наукового керівника, рецензія на кваліфікаційну роботу, подання голові екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти (ступінь вищої освіти «бакалавр») щодо захисту кваліфікаційної роботи, заява здобувача на погодження на перевірку на оригінальність тексту кваліфікаційної роботи в інформаційній системі Unichesk; довідка про результати перевірки на оригінальність тексту кваліфікаційної роботи в інформаційній системі Unichesk) в електронному виді у форматі PDF (надсилають на електронну адресу кафедри). Паперовий варіант кваліфікаційної роботи та пакет супровідної документації надсилають засобами поштового зв'язку.

Екзаменаційна комісія проводить процедуру он-лайн захисту кваліфікаційної роботи на платформі Microsoft Teams.

Згідно з розкладом атестації здобувачів вищої освіти, укладеним деканатом, в день захисту кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти приєднуються до відеозв'язку на платформі Microsoft Teams, здійснюється процедура їх автентифікації. Обов'язковою вимогою є приєднання здобувачів з

включеною камерою. Голова екзаменаційної комісії ознайомлює здобувачів з процедурою захисту кваліфікаційних робіт.

Здобувачі по черзі демонструють основні положення кваліфікаційної роботи, що виносяться на захист, за допомогою мультимедійної презентації. Після цього відповідають на запитання голови та членів екзаменаційної комісії.

Здійснюється відеозапис захисту кваліфікаційної роботи, про що здобувачі попереджаються перед початком захисту.

Екзаменаційна комісія, ознайомившись зі змістом кваліфікаційної роботи, відгуками наукового керівника та рецензента, враховуючи її захист, відповіді на запитання голови та членів екзаменаційної комісії, виставляє підсумкову оцінку відповідно до чинних критеріїв оцінювання за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою та інформує про цю оцінку здобувача вищої освіти.

Оцінка на захисті кваліфікаційної роботи виставляється згідно з критеріями оцінювання, з урахуванням того, що за власне кваліфікаційну роботу (її зміст, оформлення) виставляється за прийнятою 100-бальною системою максимум 70 балів, а за захист кваліфікаційної роботи – 30 балів. Виставляючи оцінку за кваліфікаційну роботу, яку здобувач виконав і захистив на засіданні екзаменаційної комісії, голова і члени цієї комісії беруть до уваги рекомендовану оцінку за кваліфікаційну роботу, виставлену рецензентом цієї роботи, але остаточне рішення щодо оцінки за кваліфікаційну роботу і її захист приймає екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти.

Якщо відповідь здобувача на захисті кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації чи в разі виявлення факту порушення здобувачем академічної доброчесності під час атестації, ЕК ухвалює рішення про те, що здобувач-випускник не пройшов атестацію, і в протоколі засідання екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти цьому здобувачеві виставляється оцінка «незадовільно» (0 – 59 балів; F).

Якщо здобувач не з'явився на засідання ЕК для захисту кваліфікаційної роботи, у протоколі ЕК зазначається, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання.

У разі, якщо здобувач не з'явився на засідання ЕК з поважної причини, що підтверджено відповідними документами, йому / їй відповідно призначається інша дата захисту кваліфікаційної роботи.

Критерії оцінювання написання та захисту кваліфікаційної роботи

Підсумкові результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою

№ з/п	Критерії	Макс. кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
1.	Відповідність наукового апарату дослідження рівню кваліфікаційної роботи: актуальність теми	10	- відповідає повністю; - відповідає неповністю; - відповідає недостатньо; - відповідність часткова;	10 8 – 9 6 – 7 1 – 5

	дослідження; об'єкт, предмет, мета, завдання, методи дослідження; науковість, логічність викладу і відповідність темі дослідження		- науковий апарат не визначений.	0
2.	Критичний аналіз інформаційних і літературних джерел з теми дослідження; достатність обсягу наукових джерел	10	- повний, обґрунтований; - неповний; - недостатньо повний, критичний аналіз недостатній; - перелік наукових досліджень з теми поданий без відповідного аналізу; - аналіз відсутній.	10 8 – 9 6 – 7 1 – 5 0
3.	Повнота, науковий рівень обґрунтування розробок і запропонованих рішень: - рівень самостійності роботи; - відповідність змісту назви, поставленій меті та завданням; - адекватність методики дослідження заявленим завданням; - якість інтерпретації результатів дослідження, аргументованість висновків; наявність власних пропозицій і рекомендацій з предмета дослідження	20	- повно та обґрунтовано; - недостатньо повно та обґрунтовано; - недостатньо обґрунтовано; - неповно, непослідовно, необґрунтовано; - обґрунтування відсутнє.	20 15 – 19 10 – 14 1 – 9 0
4.	Практична цінність розробок і запропонованих рішень	20	- висока практична цінність; - практична цінність часткова; - окремі елементи мають практичну цінність; - практична цінність не доведена; - немає практичної цінності.	20 15 – 19 10 – 14 1 – 9 0
5.	Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним документам України, державним стандартам: - грамотність, науковий стиль викладу;	10	- повна відповідність, висока якість; - недостатньо повна відповідність, достатня якість; - неповна відповідність, недостатня якість;	10 8 – 9 6 – 7

	- відповідність структури, обсягу роботи вимогам, затвердженим кафедрою; - якість оформлення роботи та бібліографічного списку; - культура посилань на використанні джерела і літературу		- невідповідність, якість низька, багато мовних помилок; - якість оформлення незадовільна, робота подана з суттєвими порушеннями встановлених термінів.	1 – 5 0
6.	Змістовність доповіді, презентації та відповідей на запитання голови та членів екзаменаційної комісії	30	- повні, послідовні, логічні, презентація виконана з використанням мультимедійних засобів; - недостатньо повні, послідовні, логічні; - непослідовно та нелогічно побудована доповідь, недостатньо повні й глибокі відповіді на запитання; - доповідь поверхова, незадовільні відповіді на запитання голови і членів ЕК; - знання з теми дослідження незадовільні, відповіді на запитання голови і членів ЕК відсутні.	27 – 30 23 – 26 18 – 22 1 – 17 0
	Разом	100		

Результати написання та захисту кваліфікаційної роботи визначаються оцінками: “**відмінно**”, “**добре**”, “**задовільно**”, “**незадовільно**” за національною шкалою оцінювання та відповідною кількістю балів за шкалою ЄКТС.

Сума балів за написання та захист кваліфікаційної роботи	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	Добре
66 – 74	D	Задовільно
60 – 65	E	Задовільно
0 – 59	F	Незадовільно

Додаток А
Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи
(ступінь вищої освіти «бакалавр»)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології і туризму

Кваліфікаційна робота
на тему: «ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Допущено до захисту
«__» _____ року

здобувача групи _____
факультету туризму, бізнесу і психології
освітньої програми Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм

П І Б

Завідувач кафедри психології і
туризму

Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Гедін М. С.

_____ проф. Бондаренко О. Ф.
(підпис)

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Додаток Б
Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	5
1.1. Понятійно-термінологічний апарат дослідження.....	5
1.2. Підходи до класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів.....	14
1.3. Методи дослідження.....	20
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	24
2.1. Природно-географічні туристсько-рекреаційні ресурси	25
2.2. Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси	32
2.3. Суспільно-історичні туристсько-рекреаційні ресурси	37
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТСЬКО- РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	43
3.1. Туристсько-рекреаційні райони Великої Британії.....	43
3.2. Аналіз туристичних потоків Великої Британії.....	57
3.3. SWOT-аналіз туристичного продукту	63
ВИСНОВКИ.....	67
РЕЗЮМЕ/ RESUME.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	74

Додаток В

Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Один автор	Бейдик О. О. Рекреаційна географія: навч.-метод. комплекс дисципліни. Київ : Обрії, 2007. 96 с. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посібник. Чернівці: Книги –XXI, 2003. 300 с. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 343 с. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с. Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.
Два автора	Яценко Б. П., Бабарицька В. К., Країнознавство. Основи теорії. Навч. Посібник. Київ : Либідь, 2009. 312 с. Мальська М. П., Гамкало М. З. Туристичне країнознавство. Європа: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
Три автора	Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ : Знання, 2008. 661 с. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків. 2013. 352 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир : Полісся, 2003. 174 с.
Без автора	Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.
За редакцією	Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с. Україна в цифрах 2017. Статистичний збірник / за ред. І. Є. Вернера. К.: ТОВ Видавництво «Консультант», 2018. 241 с.

Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань</i> (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49. Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. <i>Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова</i> (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7–9. Wu C. K., Makhlouf M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. <i>Light Metals 2011: Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011</i> . Hoboken, NJ: Wiley, 2011. P. 834–836.
Статті з періодичного видання (журнал, газета)	Скутар Т. Д. Деякі підходи до визначення поняття «рекреаційно-туристичні ресурси». <i>Науковий вісник Чернівецького університету</i> . 2013. Вип. 587-588. С. 200–209. Беркова О. П., Борисюк О. А., Дудник І. М. Географічний регіон як об'єкт туристичного маркетингу. <i>Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія</i> . 2019. Вип. 1(74). С. 75–82. Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i> . 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.
Автореферати дисертацій	Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.
Дисертації	Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.
Стандарти	ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с. Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с.

	Електронні ресурси
Книги	<p>Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).</p> <p>Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес. 2003. 104 с. URL: https://tourism-books.do.am/publ/knigi/knigi_po_turizmu/ljubiceva_o_o_metodika_rozrobki_turiv/3-1-0-8 (дата звернення: 15.08.2019).</p>
Періодичні видання	<p>Балабанов Г. В. Актуальні проблеми розвитку країнознавства в сучасній Україні. URL: http://er.nau.edu.ua:8080/bitstream/NAU/21032/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf (дата звернення: 15.10.2019).</p> <p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. <i>Meaningful Play 2010: October 21–23, 2010, East Lansing, MI</i>. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 12.11.2019).</p> <p>Всесвітня туристична організація : веб-сайт. URL: http://www2.unwto.org (дата звернення: 15.11.2019).</p> <p>Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).</p>

Додаток Г

Приклади оформлення рисунків та таблиць

Рис. 2.11. Музей Прадо в Мадриді [54]

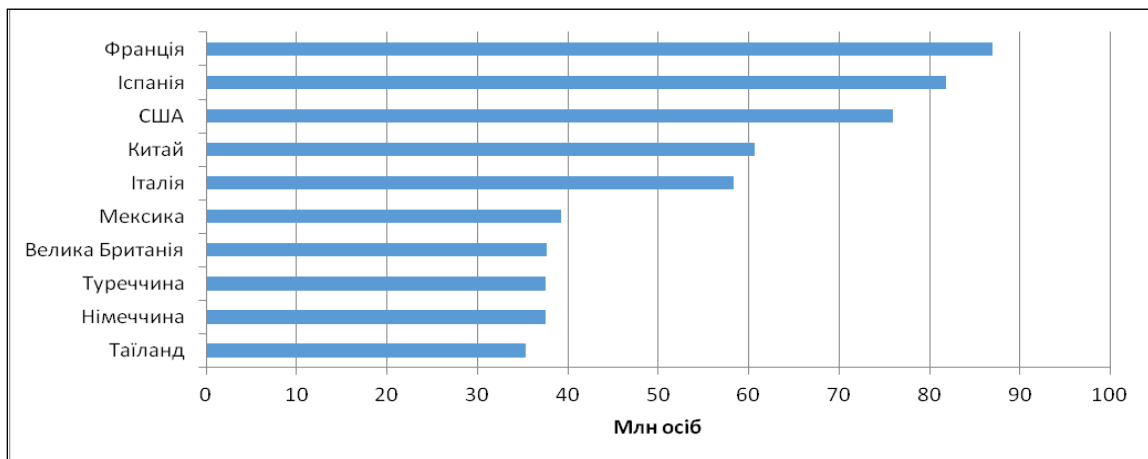

Рис. 3.3. Місце Іспанії серед країн світу за кількістю туристів у 2019 р.
(побудовано за [19])

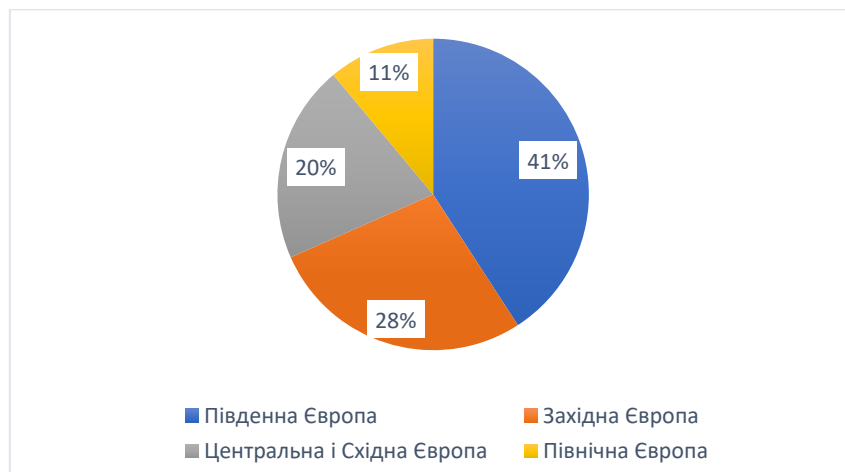

Рис. 2.2. Розподіл туристичних прибуттів за туристичними макрорайонами Європи (побудовано за [22])

Таблиця 2.1

Розподіл туристичних прибуттів за макрорайонами Європи
(складено за даними [14])

Туристичний макрорайон	Кількість туристів у 2019 р., млн. осіб	Частка від загальної кількості у 2019 р., %
Північна Європа	82,4	11,2
Західна Європа	204,9	27,5
Південна Європа	303,9	40,8
Центральна і Східна Європа	152,8	20,5
Всього	744	100

Оформлення таблиць та рисунків у додатках:

Рис. А.1. Національний музей мистецтва Каталонії в Барселоні [66]

Показники розвитку туризму за туристичними регіонами світу
(складено за даними [15])

	2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	кількість туристичних прибуттів, млн. осіб	доходи від туризму, млн. дол. США	кількість туристичних прибуттів, млн. осіб	доходи від туризму, млн. дол. США	кількість туристичних прибуттів, млн. осіб	доходи від туризму, млн. дол. США
Європа	616,2	447,3	673,3	519,5	710	570,5
Азія, Океанія та Австралія	308,4	366,7	324,0	396,0	347,7	435,5
Америка	199,3	313,2	210,8	325,8	215,7	333,6
Африка	57,8	34,8	62,7	36,4	67,1	38,4
Близький Схід	53,6	57,6	57,7	68,4	60,5	73,0

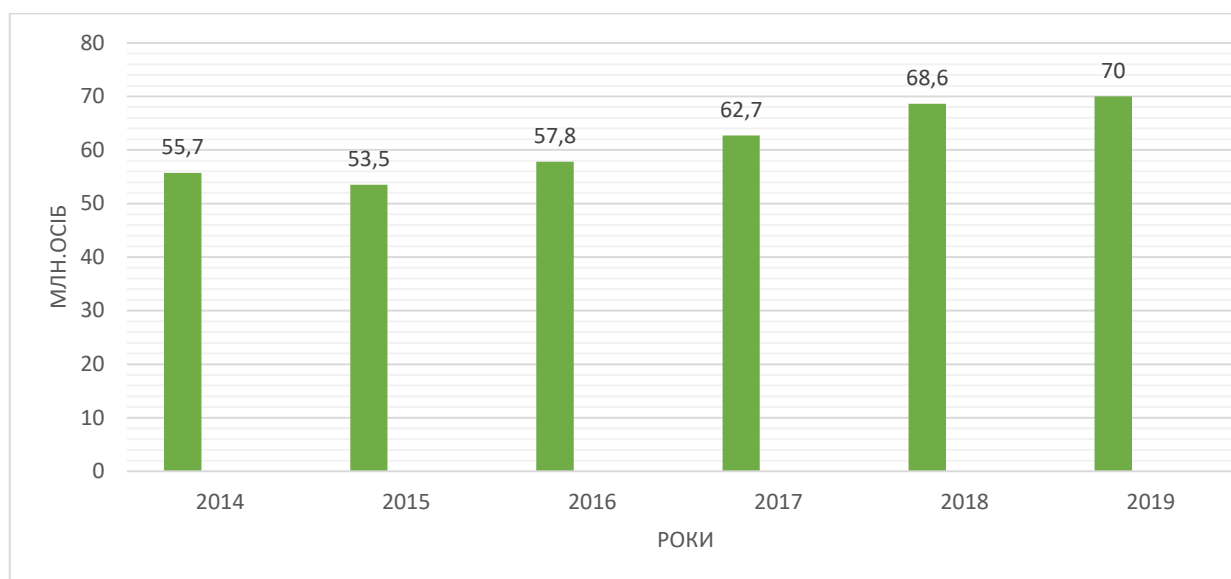

Рис. А.4. Динаміка туристичних прибуттів до країн Африканського туристичного регіону за період 2014 – 2019 рр. (побудовано за даними [18])